

Imenik v nadaljevanju publikacije uvajajo pojasnila, kjer so razložene v njegovem nadaljevanju uporabljene kratice in krajšave ter način njegove uporabe (znak glej in lega na karti glede na koordinate). Zemljepisna imena v nadaljevanju so ločeno razvrščena glede na njihovo lego znotraj Slovenije (ta imena je standardizirala slovenska komisija) in zunaj Slovenije v Avstriji, Hrvaški, Italiji in Madžarski (ta imena so predmet standardizacije omenjenih držav). Za vsako zemljepisno ime (z izjemo rek in pokrajin) sta navedeni tudi njegovi zemljepisna širina in dolžina ter povsem na koncu zapisa še zvrst zemljepisnega imena.

Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije po vsebini presega običajne gazetirje, ki večinoma obsegajo zgolj seznam zemljepisnih imen. Ob primernem razpečevanju med zainteresirane uporabnike bo nedvomno prispeval, da se bodo na tujih zemljevidih, ki prikazujejo našo državo, sčasoma le pojavili pravilni zapisi slovenskih zemljepisnih imen. Z dosedanjo prakso prav gotovo ne moremo biti zadovoljni, saj so bile večini izdelkov predloge karte v hrvaških in srbskih atlasih iz časa nekdanje skupne države, potem pa, ko so bile napake enkrat postorjene, so se pri nastajanju novih izdelkov ob nekritičnem zajemanju iz raznih mednarodnih virov trdoživo prenašale v vse novejšje publikacije. Zato je že skrajni čas, da se dejavno odzovemo na tovrstno prakso, ki nas v skrbi za pravilno rabo lastnega jezika ne sme pustiti ravnodušne.

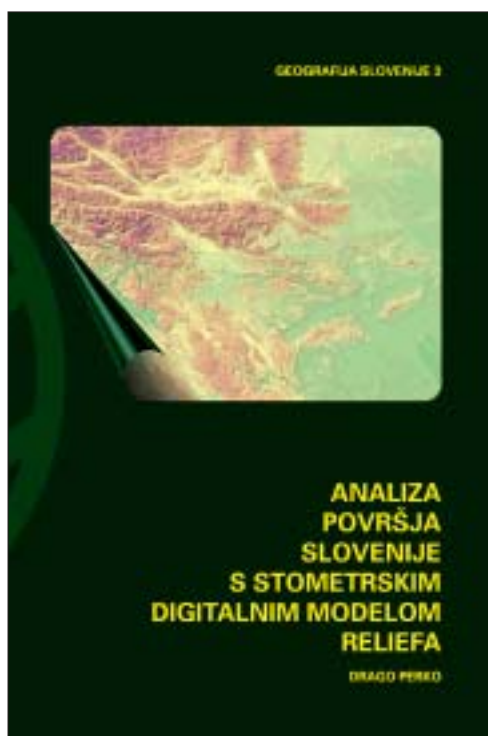
Drago Kladnik

Drago Perko:

Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa

Geografija Slovenije 3

Ljubljana 2001: Založba ZRC, 229 strani, ISBN 961-6182-94-3



Pri založbi Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je pred časom izšel tretji zvezek zbirke Geografija Slovenije z naslovom Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa. Avtor knjige je dr. Drago Perko, dolgoletni predstojnik Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU ter hkrati ustanovitelj in urednik zbirke. Knjiga obsega 229 strani, besedilo pa dopolnjujejo številne preglednice, grafikoni, fotografije ter barvni in črno-beli zemljevidi.

Stometrski digitalni model reliefa Slovenije spada med temeljne točkovne modele s pravilno, kvadratno mrežo z osnovnico 100 m in sloni na Gauß-Krügerjevem koordinatnem sistemu. Vsebuje podatke o nadmorskih višinah površja Slovenije na ogliščih hektarskih celic. Tako kot ostali tudi ta digitalni model reliefa ali računalniški prikaz razgibanosti površja omogoča tri temeljne možnosti: računanje nadmorske višine, naklona in ekspozicije celic. Te tri temeljne možnosti omogočajo celo vrsto nadaljnjih obdelav, predvsem z uporabo digitalnega modela reliefa kot enega od slojev v geografskem informacijskem sistemu.

Knjigo sestavlja devet poglavij. V uvodnem poglavju je najprej razloženo izrazje, s poudarkom na izrazih relief in digitalni model reliefa. Temu sledi predstavitev reliefa kot sestavine pokrajine, kot sestavine geografskega informacijskega sistema in kot sestavine zemljevidov. Posebej temeljita in slikovno bogata je predstavitev reliefa kot sestavine zemljevidov. Kako pomembna sestavina zemljevidov je relief, dokazuje že zgodovina kartografije, saj so reliefne prvine prikazane tudi na najstarejših zemljevidih, ki so jih do zdaj na ozemlju Turčije in Iraka odkrili arheologi. Na koncu poglavja je pregled temeljnih značilnosti površja Slovenije, pa tudi ostalih najpomembnejših sestavin pokrajine: kamnin, rastja, naseelij in prebivalstva.

V drugem, tretjem, četrtem in petem poglavju so predstavljene značilnosti razporeditve in povezanosti nadmorske višine, naklona, ekspozicije in razgibanosti površja za celotno ozemlje Slovenije. Z indeksom koncentracije in različnimi koeficienti korelacije je bila določena povezanost med nadmorsko višino, naklonom, ekspozicijo in razgibanostjo površja na eni strani ter kamninami, rastjem, naselji in prebivalstvom na drugi strani.

Posebej zanimivo je peto poglavje, namenjeno predstavitvi reliefnih enot Slovenije. Avtor jih je določil na temelju analize več reliefnih prvin, predvsem nadmorske višine in naklona. Nadmorska višina, naklon in ekspozicija površja so namreč predvsem analitični reliefni kazalci, ki vsak za sebe in skupno pomembno vplivajo na ostale pokrajinske sestavine in prvine. Da bi splošne morfološke značilnosti reliefa lahko zajel z enim, bolj kompleksnim kazalcem, ki bi prikazoval višinsko in naklonsko razgibanost površja, je avtor sestavil nov kazalec, ki vsebinsko temelji na prostorskem spreminjanju nadmorskih višin in naklonov, metodološko pa na koeficientu variacije. Poimenoval ga je reliefni koeficient ali koeficient razgibanosti površja.

Na temelju prostorske razporeditve in pogostnosti pojavljanja reliefnih koeficientov je avtor določil 194 enot razgibanosti površja v Sloveniji ter jih združil v osem skupin: nerazgibane ravnine vključujejo 21 enot razgibanosti površja, razgibane ravnine 29, nerazgibana gričevja 42, razgibana gričevja 22, nerazgibana hribovja 41, razgibana hribovja 11, gorovja 23 in večje doline 5.

Šesto poglavje pripada sklepu. V njem je avtor soočil štiri, v reliefnem smislu različne slovenske pokrajine: Julijske Alpe, Posavsko hribovje, Slovenske gorice in Mursko ravan. Za te štiri pokrajine se je odločil zato, ker so razmeroma velike, dovolj tipične in je ob primerjavi nadmorskih višin, naklonov in razgibanosti njihovega površja ugotovil, v kakšni meri se njihove sestave statistično razlikujejo.

Zadnja tri poglavja so namenjena seznamom virov in literature, slik in preglednic.

Knjiga je pomemben prispevek k slovenski kvantitativni in regionalni geografiji. Po njej bodo radi segli predvsem tisti geografi in drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo z geografskimi informacijskimi sistemi, saj so v njej na pregleden in strokoven način predstavljeni številni pojmi, s katerimi se ob svojem delu vsakodnevno srečujejo. Rezultati obdelave digitalnega modela reliefa in ostalih vsebinskih slojev pa bodo nedvomno pritegnili mnogo širši krog bralcev.

Mauro Hrvatin